

Поправка поправки

Закони пропале правосудне реформе се мењају у ходу, тек да би правосуђе како-тако функционисало, док се темељне и системске промене тек очекују

СЛОБОДАН ИКОНИЋ

Иако је ЕУ у претходних неколико година у реформу уложила више од 70 милиона евра, Србија је поново на почетку и тек ће морати да доказује да је правосуђе независно и ефикасно.

О томе најбоље говори податак да је Србија и даље на шестом месту по броју представки суду у Стразбуру, а већина се односи на дужину трајања судских спорова од којих неки трају и по неколико деценија. Рецимо, случај око наследства Видоја Јанковића из села Котража код Чачка, трајао је 33 године. Од 1978. године имао је укупно 59 рочишта, за то време променио је неколико судија, а дешавало се да за десет година није било ниједног рочишта.

С обзиром на то да је област правосуђа била на листи приоритета нове владе, седам месеци после њеног формирања видни су неки помаци, али још увек је то далеко од очекивања и домаће јавности и Европе која све помно прати.

Из Министарства правде поручују да започете промене у правосуђу захтевају време и да из тог разлога није било дубоких резова који би накратко дали резултате. Министарство се определило за више корака, а међу првим су биле измене и допуне Закона о судијама и Закона о тужиоцима, како први пут изабрани судије и тужиоци не би остали без посла.

МЕРИЛА „То је огроман пропуст Високог савета судства и Државног већа тужилаца. Ова два тела нису извр-

Србија је и даље на шестом месту по броју представки суду у Стразбуру, а већина се односи на дужину трајања судских спорова, од којих неки трају и по неколико деценија

шила своје законске обавезе да утврде мерила и сма-трам да је то неодговорност најгоре врсте. Имали су законску обавезу да донесу акте на основу којих треба да се оцењује успешност рада изабраних судија. Тако ће, без икаквих критеријума, сада сви бити изабрани на сталну судијску функцију, као што су и разрешавани односно не-реизабрани без икаквог критеријума“, каже Данило Николић, државни секретар Министарства правде.

Пропуст је и што још увек нису изабрани председници судова, сви су у в. д. стању, иако је то требало урадити још крајем 2010. године.

Уставни суд је уважио жалбе не-изабраних носилаца правосудних функција и тако практично наложио Високом савету судства и Државном већу тужилаца да врате у правосуђе више од 600 судија и тужилаца који крајем 2009. године нису били реизабрани. Они, међутим, могу да почну да раде тек када буде направљен други по важности корак у опоравку судства, а то је темељна реформа нерационалне и не-ефикасне мреже судова.

„Уместо 34 основна суда и чак 102 судске јединице,

који су направље-ни од ранијих 138 општинских судова, имаћемо око 80 основних судова и је-дан мали број суд-

с к и х јединица. У око 35 до 40 градова биће враћени судови, по тачно утврђеним критеријумима, а већина судских јединица, које су се показале као јако нефункционалне, биће уки-нута“, објашњава Николић.

Да има незадовољстава и пред-логом нове мреже судова, показује пример из Богатића. Петицијом, коју су недавно послали министру правде Србије Николи Селаковићу, запосле-ни у општинском суду у Богатићу тра-же враћање правосудне функције у ову мачванску варошицу, где је пра-вда дељена протеклих осам деценија. Прво је то био Срески суд за 34 на-сељена места, формиран 1931. године. „У Богатићу постоји судска зграда (скоријег датума) рађена наменски за потребе суда, са довољно простора за рад и више од седам судија (ко-лико је предвиђено). С друге стра-не, у Шапцу, где смо премештени, постоје проблеми са смештајем, јер више судија седи у једној канцеларији“, наводи као пример Радиша Љубанић, дугогодишњи судија суда у Богатићу.

У Министарству кажу да се последња три месеца прошле године водила јавна расправа у којој је стручна јавност имала могућности да директно учествује у изради предлога измена и допуна закона.

Милан Шкулић, професор београдског Правног факултета, сматра да је у новој реформи урађено доста, а као успех наводи то што су започете измене важних закона, од којих су неки имали крупне грешке концепцијске природе, посебно Закон о кривичном поступку који је, како каже, био скандалозан.

ДОКАЗИВАЊЕ Како објашњава Шкулић, „доказе примарно изводе странке у поступку, али сада и суд може бити доказно активан, како би утврдио релевантне чињенице у оквиру оптужбе“. Тако је у српски кривични поступак практично враћена истина, односно обавеза суда да правилно утврди чињенично стање, а не да одлучује на основу тога да ли су тужилац или одбрана били јачи у извођењу доказа.

ЛОШ И ДОБАР ПРИМЕР

Професор Милан Шкулић сматра да би уместо четири апелациона суда требало да постоји само један за целу Србију а са више одељења, због јединственије судске праксе. На пример, Панчево, које је поприлично велики град и ближе је Београду него многи званични делови престонице, припада Апелационом суду у Новом Саду.

Добар пример је Управни суд, са седиштем у Београду и одељењима у Крагујевцу, Нишу и Новом Саду. Управо је овај суд показао невиђену ажурност која није карактеристична за наше судове.

Када је Кривични закон у питању, најновијим изменама уводи се ново кривично дело - злоупотреба у јавним набавкама, клевета се укида као кривично дело, а укида се и кривично дело несавесног рада у привредном пословању. Уместо фамозне злоупотребе службеног положаја, уведено је кривично дело злоупотребе положаја одговорног лица, које је искључиво везано са располагањем државном имовином и имовином јавних предузећа.

Најзначајније измене Закона о парничном поступку се односе на временски оквир у коме суђење може да траје. Предлагач закона изнео је амбициозну процену да до две године траје парнични поступак, а у привредним и радним споровима чак и краће.

Циљ је, како објашњава судија Првог основног суда у Београду Љиљана Благојевић, да се суђења завршавају у разумном року и да се тако заштите повериоци, за разлику од претходног закона где се на неки начин штитио дужник, што све ствара повољнији оквир за потенцијалне инвеститоре.

Будући кораци су зацртани законодавном агендом али и националним стратегијама које на усвајање стижу на пролеће.

А то је и европска агенда – јер, када преговарачи из Београда започну завршне преговоре са ЕУ, прво и за Европљане најважније питање ће бити: колико снажна је владавина права у држави која жели да јој се придружи? ■